

Rapport

Deltagande i Yrkesmässig Handledning i Vård & Omsorg, YHVO (2013–2023)
i kliniskt basår på Sahlgrenska Universitetssjukhuset för nytexaminerade
sjuksköterskor och biomedicinska analytiker

Av

Lotta Carlson lotta.carlson@vgregion.se

Margaretha Jenholt Nolbris margaretha.nolbris@vgregion.se

Bakgrund. I utvärderingsrapporten av Kliniskt basår inom Västra Götalandsregionen för nyutexaminerade sjuksköterskor och biomedicinska analytiker (A.Eklund, M Skyvell Nilsson) beskrivs att syftet för deltagarna i det kliniska basåret (KBÅ) är; att få en trygg miljö som nyexaminerad och få möjlighet att växa in i sin nya yrkesroll genom handledning och reflektion. KBÅ beskrivs som en möjlighet för deltagarna att medverka i en lärande arbetsmiljö genom att kombinera klinisk träning, yrkesmässig handledning i vård och omsorg, YHVO och arbete på olika avdelningar med en tillsvidareanställning som grund. KBÅ beskrivs också som den första av sex nivåer i VGR:s karriärutvecklingsmodell för sjuksköterskor och biomedicinska analytiker (1).

YHVO är en grupprocess i en omvårdnadshandledningsgrupp med ett pedagogiskt synsätt. En handledningsgrupp består av 5–8 deltagare som träffas 1,5 timme regelbundet, varannan vecka – var tredje vecka under ett år, totalt 14–16 tillfällen. Gruppdeltagarna är sjuksköterskor och biomedicinska analytiker men kan tillhöra olika verksamhetsområden på Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Omvårdnadshandledarna är utbildade omvårdnadshandledare med 30 högskolepoäng i ämnet. Att delta i YHVO innebär, närvaro med kollegor som reflekterar tillsammans, kontinuitet genom regelbundna träffar och sekretess av det som sägs i rummet. YHVO ger deltagaren möjlighet att få bekräftelse och stöd samt att reflektera över sin yrkesroll, omvårdnads och arbetssituationer (2).

Metoden som används för utvärderingen av deltagande i YHVO, är kvantitativ (Polit & Beck, 2016) med en enkät, programmet ES-maker används som datainsamlingsmetod. Insamlingsperioden pågick under åren 2014–2023

Demografiska data. Deltagarna har ett medelvärde på ålder 28,22 och ett medianvärde ålder 26 år. Medelvärdet på antal år deltagare arbetat i vården är 3,15 år och medianvärdet är 1 år. Av deltagarna i studien är det 987 kvinnor och 137 män. 504 av deltagarna har inte tidigare deltagit i POH medan 615 av deltagarna tidigare har deltagit i YHVO. Alla deltagare är utbildade sjuksköterskor och biomedicinska analytiker som ingår i KBÅ och arbetar på Sahlgrenska Universitet sjukhuset i Göteborg.

Resultatet redovisas i tabeller och beskrivande text. Frekvenstabellerna presenterar svaren på frågor där svarsalternativen utgörs av en olika upplevelser med hjälp av en likertskala, för att förenkla presentationen av resultaten har svaren på enkätens 6-gradiga svarsalternativ slagits ihop (dikotomiseras) för att identifiera de handleddas svar av att ha deltagit i YHVO (Polit & Beck, 2016). Svaren har en sex gradig skala från 1 i mycket låg grad till 6 i mycket hög grad, presenteras i bilaga 1.

Citat har använts för att förstärka resultatet.

Alla 1438 sjuksköterskor och biomedicinska analytiker som deltog i YHVO blev tillfrågade om att svara på utvärderingsenkäten. 1117 deltagare svarade innebar en svarsfrekvens på 77,68 %. Bortfallet berodde på att de som inte deltog vid utvärderingstillfället inte utvärderade, trots att de blev kontaktade och blev erbjudna att svara på utvärderingsenkäten. Enkäten som använts är ett frågeformulär med 30 frågor.

Fråga 1 - 9 beskriver de deltagare som deltagit i studien, detta för att få en överblick över vilka individer som svarat på enkäten, vilken ålder de har, hur länge de har arbetat i vården, över hur lång tid deltagandet var, om de tidigare har deltagit i YHVO och vilken yrkeskategori de tillhör.

Fråga 10 – 15 beskriver upplevelse av att delta i YHVO.

Flertalet tycker att de är motiverade till att gå i YHVO, att de är trygga i gruppen, upplever att de kan vara sig själva och att de har förtroende för gruppen

Fråga 16 – 21 har som syfte att utvärdera om deltagarna som deltagit i YHVO har upplevt att de fått bekräftelse.

De allra flesta deltagarna har upplevt att de blivit bekräftade i sitt deltagande i YHVO, av gruppen och omvårdnadshandledaren. Majoriteten har upplevt att POH har fokuserat på deras arbete. De tycker att deras situation har blivit belyst på ett djupare plan och att det har varit lärorikt att lyssna på de övriga deltagarna i gruppen.

Fråga 22–30 redogör för om deltagandet i YHVO medför några ”vinster” för dem i sin yrkesroll, sina omvårdnads och arbetssituationer.

Många av deltagarna utvärderar att YHVO har varit lärorikt och stärkande både yrkesmässigt och personligt.

En av grundstenarna för att uppnå goda effekter av YHVO är att det skall finnas trygghet i handledningsrummet och gruppen. Trygghet i YHVO skapas av att det finns tydliga ramar för POH, att regelbundet reflektera med kollegor och att det är sekretess kring det som sägs i rummet.

Frågor 10 - 15 Min upplevelse att delta i YHVO	I mycket låg grad 1-3	I mycket hög grad 4-6
10. Jag känner mig motiverad att delta i handledningen	178	957
11. Jag känner mig trygg i gruppen.	20	1117
12. Jag upplever att jag kan vara mig själv i gruppen	37	1099
13. Jag känner förtroende för gruppen.	28	1106
14. Det är en tillåtande atmosfär i gruppen.	19	1112
15. Jag känner mig fri att uttrycka min mening i gruppen	24	1109

”Handledningen har gett mig en känsla av trygghet och den har gett mig energi till att fortsätta göra mitt bästa för en bra och patientsäkervård”

”Viktigt, bra, stärkande, ger trygghet och känsla av sammanhang”

Deltagarna får genom att delta i YHVO en gemenskap med möjlighet att reflektera och bli medvetna över händelser och upplevelser i sin yrkesroll i sitt omvårdnadsarbete och arbete. De får reflektera över sina tankar kring upplevelser i sitt arbete. De får också möjlighet att lyssna på sina kollegor, ge och få feedback på sitt arbete och sin yrkesroll. Deltagande i YHVO möjliggör för dem att ge och få stöd av varandra och sin omvårdnadshandledare.

Frågor 16 – 20 Bekräftelse i min yrkesroll	I mycket låg grad 1-3	I mycket hög grad 4-6
16. Handledningen fokuserar på omvårdnadssituationer	82	1048
17. Jag tycker att yrkesrollen tydliggjorts på ett tillfredsställande sätt under handledningen.	123	1012

18. Jag tycker att jag får bekräftelse från handledaren.	64	1069
19. Jag tycker att jag får bekräftelse från övriga gruppdeltagare.	30	1104
20. Jag tycker att jag lär mig av de övriga gruppdeltagarnas berättelser.	52 117	1085
21. Mina erfarenheter blir belysta på ett djupare plan.		1016

”Givande bra handledning Har hjälp mig mycket i tungrodda situationer Mycket bra att kunna ventileras. Man känner inte sig själv – möjlighet att se sig själv”

”Har varit jättebra tillfällen som gett mig mycket samt hjälpt mig mycket i svårare situationer”

I handledningsrummet får deltagarna en plats för gemenskap och tillit, med möjlighet att dela och lyssna till sina kollegors situationer.

I ett aktivt reflektivt deltagande i YHVO kan deltagarna lära sig olika sätt att bemöta patienter och kollegor. Reflektion kan förbättra och medföra att deltagarna ser och upplever ytterligare en dimension i sitt arbete och i sin yrkesroll samt att de utvecklar sin kunskap genom att knyta ihop teori och praktik.

Att delta i processen i YHVO, ger möjlighet till lärande och utveckling, både på person- och gruppnivå. I YHVO kan deltagarna på ett distanserat sätt reflektera över olika arbetssituationer och se sin utveckling i sin nya yrkesroll.

Frågor 22 – 20 Mina ”vinster” i att delta i YHVO	I mycket låg grad 1-3	I mycket hög grad 4-6
18.Handledningen har förbättrat min verbala förmåga.	216	249
19.Handledningen stärker min analytiska förmåga.	138	424
20.Handledningen stärker min sociala förmåga.	178	388
21.Handledningen stärker min förmåga att reflektera.	323	806
22.Handledningen stärker min självkänsla.	210	750
23.Handledningen stärker min förmåga att ta emot feedback.	229	905
24.Handledningen stärker min förmåga att ge feedback.	194	939
25.Handledningen stärker min förmåga att knyta ihop teori och praktik.	334	798
26.Handledning stärker mig i min yrkesprofession.	183	948
27.Handledningen stärker mig i mitt omvårdnadsarbete.	245	889

”Handledning har varit det bästa med basåret, väldigt nyttigt för, speciellt nya utexaminerad personal - men egentligen all vårdpersonal- att få ventileras olika händelser”

”Befriande och upplyftande med handledning. Jag har fått bekräftelse och många bra råd. Jag har vuxit som person privat och i min yrkesroll”

Det fanns även andra kommentarer som att omvårdnadshandledningen skulle varit bättre om den var på morgonen, inte så ofta, inte så länge, mindre grupper men även önskemål om oftare, längre tid och även över tid. Ett fåtal som är missnöjda: Omvårdnadshandledning inte gett så mycket, upplevt dåligt engagemang av omvårdnadshandledaren, tyckt att omvårdnadshandledningen varit slöseri med tid.

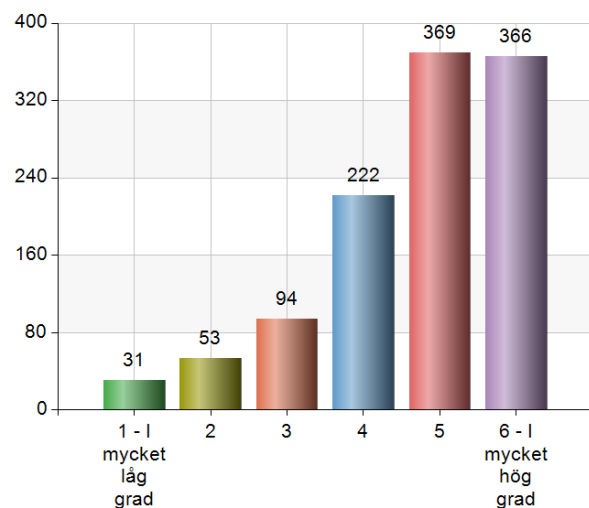
Referenser

1. A, Eklund, M, Skyvell Nilsson
Introduktionsprogram i sjukhusvården för nyutexaminerade sjuksköterskor
En internationell utblick samt forskning om och utvärdering av Kliniskt basår i Västra Götalandsregionen 2023
2. L, Carlson, E Olsson, G.Length Persson, M Jenholt Nolbris - Informations dokument
Processinriktad omvårdnadshandledning (POH) .
3. Polit DF, Tatano Beck C. *Nursing research: generating and assessing evidence for nursing practice*. Lippincott Williams & Wilkins 2016

Bilaga 1 Kliniskt Bas år 1–16

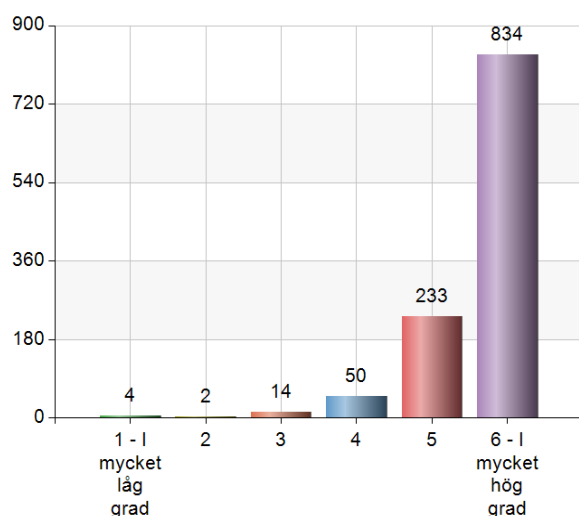
Jag känner mig motiverad att delta i handledningen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	31	2,7
2	53	4,7
3	94	8,3
4	222	19,6
5	369	32,5
6 - I mycket hög grad	366	32,2
Total	1135	100

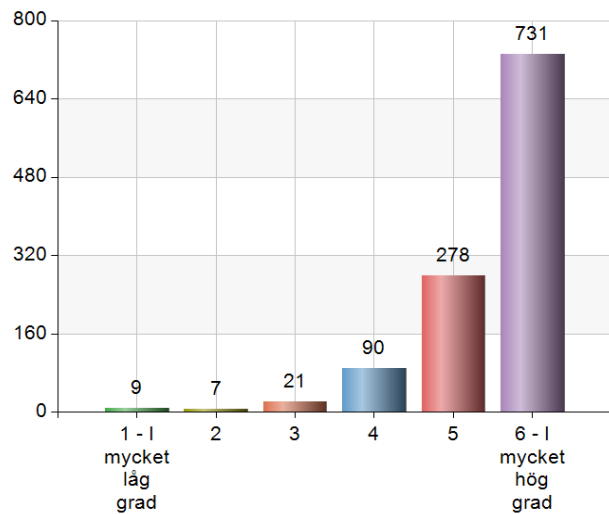
Jag känner mig trygg i gruppen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	4	0,4
2	2	0,2
3	14	1,2
4	50	4,4
5	233	20,5
6 - I mycket hög grad	834	73,4
Total	1137	100

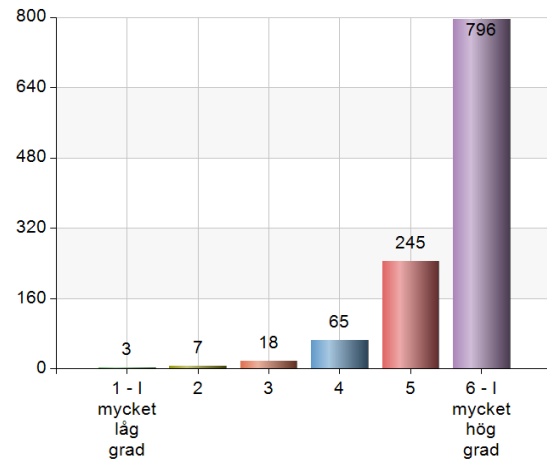
Jag upplever att jag kan vara mig själv i gruppen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	9	0,8
2	7	0,6
3	21	1,8
4	90	7,9
5	278	24,5
6 - I mycket hög grad	731	64,3
Total	1136	100

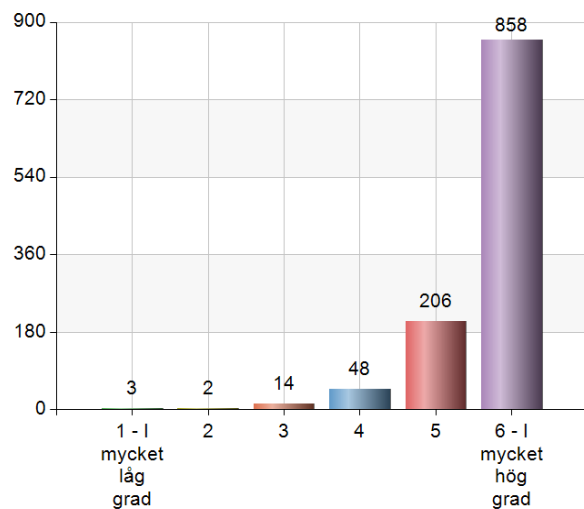
Jag känner förtroende för gruppen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	3	0,3
2	7	0,6
3	18	1,6
4	65	5,7
5	245	21,6
6 - I mycket hög grad	796	70,2
Total	1134	100

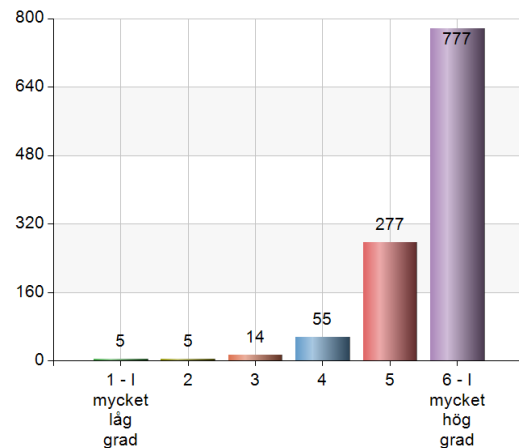
Det är en tillåtande atmosfär i gruppen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	3	0,3
2	2	0,2
3	14	1,2
4	48	4,2
5	206	18,2
6 - I mycket hög grad	858	75,9
Total	1131	100

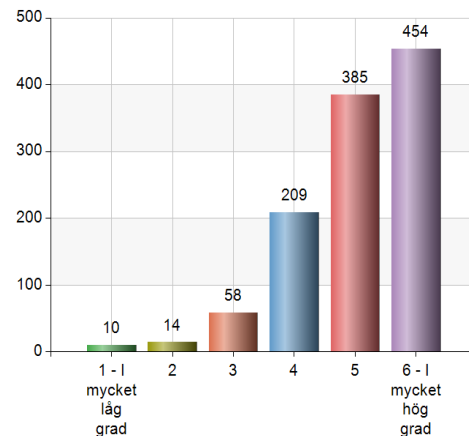
Jag känner mig fri att uttrycka min mening i gruppen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	5	0,4
2	5	0,4
3	14	1,2
4	55	4,9
5	277	24,4
6 - I mycket hög grad	777	68,6
Total	1133	100

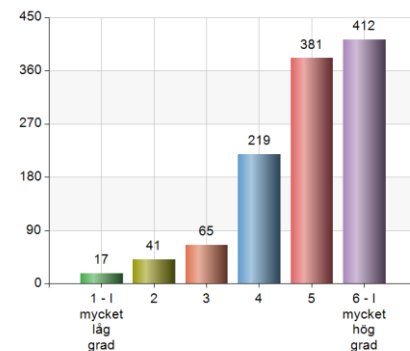
Handledningen fokuserar på omvårdnadssituationer

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	10	0,9
2	14	1,2
3	58	5,1
4	209	18,5
5	385	34,1
6 - I mycket hög grad	454	40,2
Total	1130	100

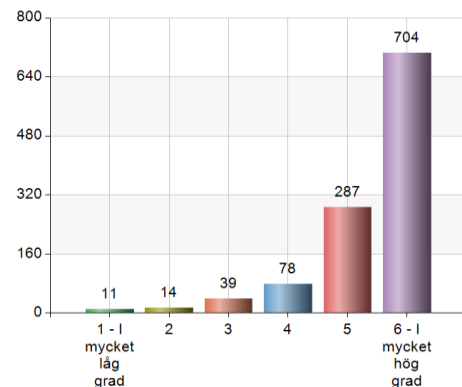
Jag tycker att yrkesrollen har tydliggjorts på ett tillfredsställande sätt under handledningen

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	17	1,5
2	41	3,6
3	65	5,7
4	219	19,3
5	381	33,6
6 - I mycket hög grad	412	36,3
Total	1135	100

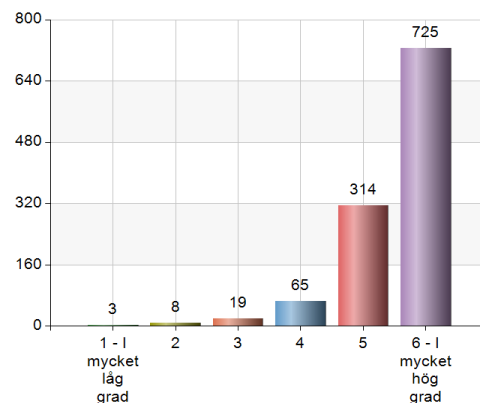
Jag tycker att jag får bekräftelse av handledaren

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	11	1
2	14	1,2
3	39	3,4
4	78	6,9
5	287	25,3
6 - I mycket hög grad	704	62,1
Total	1133	100

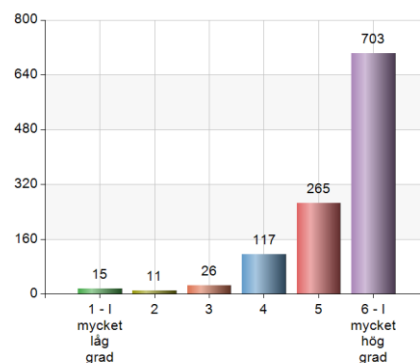
Jag tycker att jag får bekräftelse från övriga gruppdeltagare

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	3	0,3
2	8	0,7
3	19	1,7
4	65	5,7
5	314	27,7
6 - I mycket hög grad	725	63,9
Total	1134	100

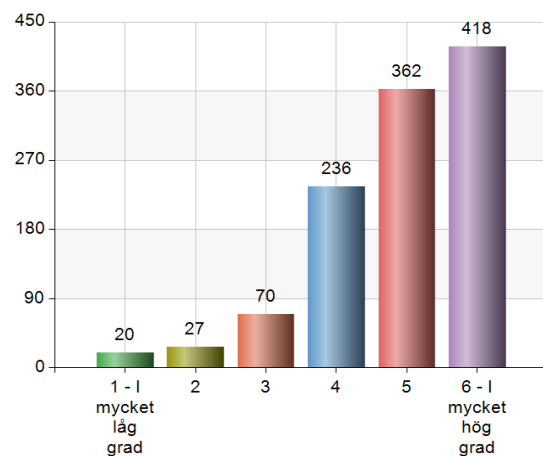
Jag tycker att jag lär mig av de övriga gruppdeltagarnas berättelser

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	15	1,3
2	11	1
3	26	2,3
4	117	10,3
5	265	23,3
6 - I mycket hög grad	703	61,8
Total	1137	100

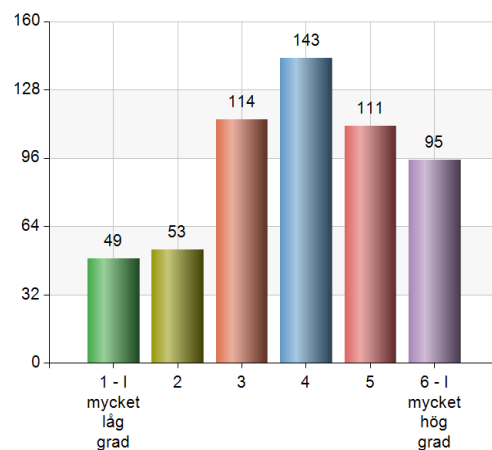
Mina erfarenheter blir belysta på ett djupare plan

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	20	1,8
2	27	2,4
3	70	6,2
4	236	20,8
5	362	32
6 - I mycket hög grad	418	36,9
Total	1133	100

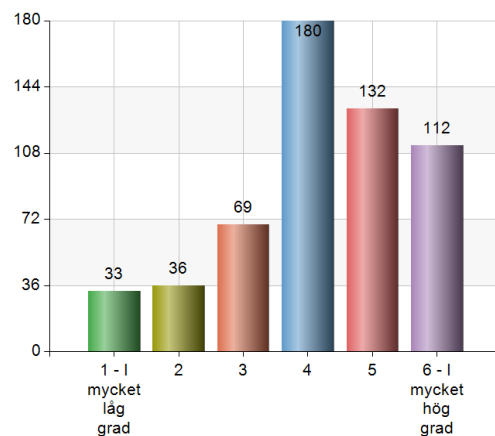
Handledningen har förbättrat min verbala förmåga i mitt yrkesutövande

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	49	8,7
2	53	9,4
3	114	20,2
4	143	25,3
5	111	19,6
6 - I mycket hög grad	95	16,8
Total	565	100

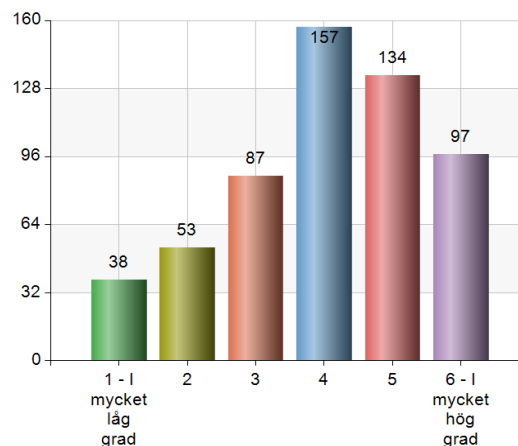
Handledningen stärker min analytiska förmåga i mitt yrkesutövande

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	33	5,9
2	36	6,4
3	69	12,3
4	180	32
5	132	23,5
6 - I mycket hög grad	112	19,9
Total	562	100

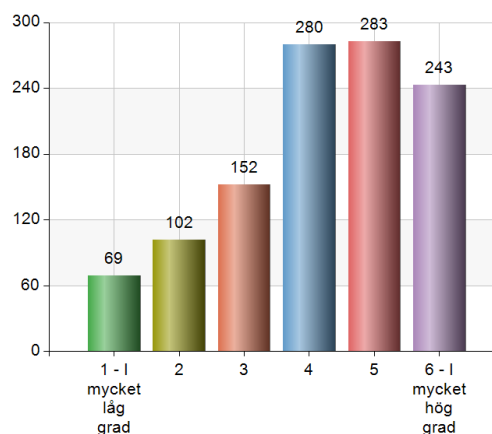
Handledningen stärker min sociala förmåga i mitt yrkesutövande

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	38	6,7
2	53	9,4
3	87	15,4
4	157	27,7
5	134	23,7
6 - I mycket hög grad	97	17,1
Total	566	100

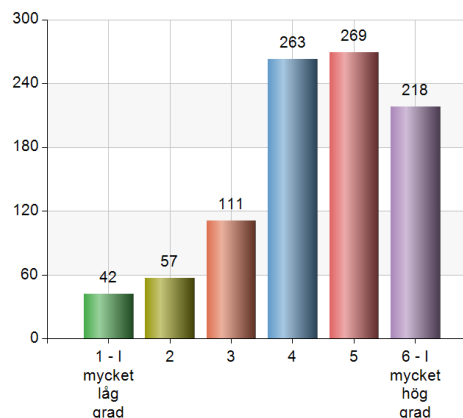
Handledningen stärker min förmåga att reflektera i mitt yrkesutövande

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	69	6,1
2	102	9
3	152	13,5
4	280	24,8
5	283	25,1
6 - I mycket hög grad	243	21,5
Total	1129	100

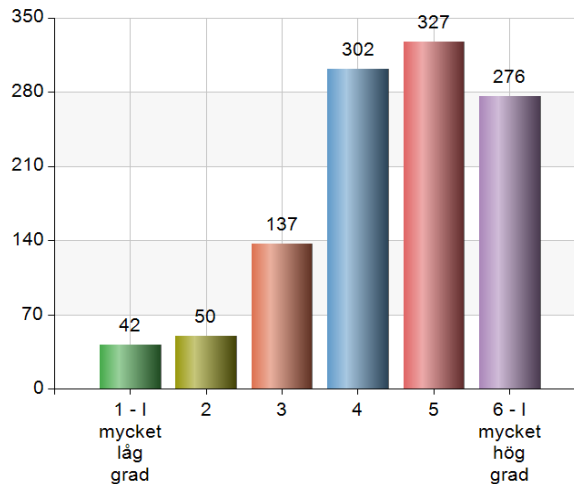
Handledningen stärker min självkänsla i mitt yrkesutövande

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	42	4,4
2	57	5,9
3	111	11,6
4	263	27,4
5	269	28
6 - I mycket hög grad	218	22,7
Total	960	100

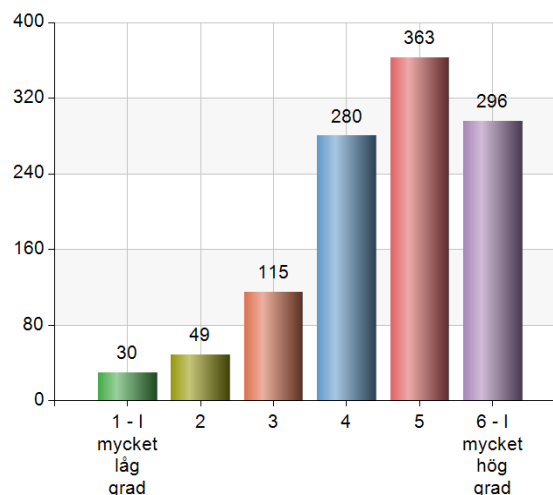
Handledningen stärker min förmåga att ta emot feedback

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	42	3,7
2	50	4,4
3	137	12,1
4	302	26,6
5	327	28,8
6 - I mycket hög grad	276	24,3
Total	1134	100

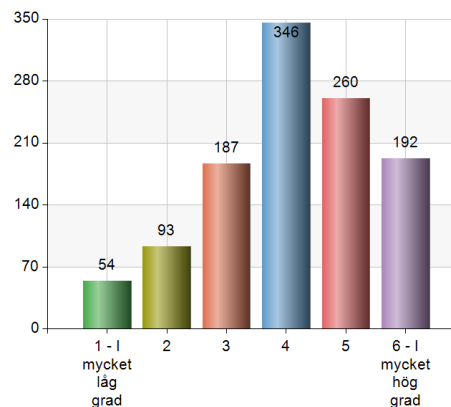
Handledningen stärker min förmåga att ge feedback

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	30	2,6
2	49	4,3
3	115	10,2
4	280	24,7
5	363	32
6 - I mycket hög grad	296	26,1
Total	1133	100

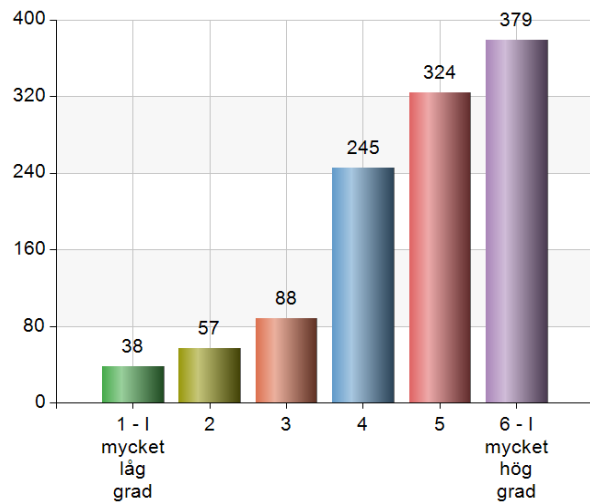
Handledningen stärker min förmåga att knyta ihop teori och praktik

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	54	4,8
2	93	8,2
3	187	16,5
4	346	30,6
5	260	23
6 - I mycket hög grad	192	17
Total	1132	100

Handledningen stärker mig i min yrkesprofession

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	38	3,4
2	57	5
3	88	7,8
4	245	21,7
5	324	28,6
6 - I mycket hög grad	379	33,5
Total	1131	100

Handledningen stärker mig i mitt omvårdnadsarbete

Namn	Antal	%
1 - I mycket låg grad	47	4,1
2	71	6,3
3	127	11,2
4	267	23,5
5	328	28,9
6 - I mycket hög grad	294	25,9
Total	1134	100

